

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	مقصر است	بسیار پریسک	نتیجه‌گیری مستقیم درباره تقصیر شخص.	وظیفه، رفتار، عدم انطباق و نقش فنی آن در پیامد جداگانه بیان شود.
2	مقصر اصلی است	بسیار پریسک	علاوه بر تقصیر، رتبه‌بندی اشخاص را نیز در بر دارد.	در صورت وجود مبنای فنی، درباره «عامل» از عبارت «عامل غالب» استفاده شود.
3	درصد تقصیر	بسیار پریسک	ممکن است بدون روش قابل بازسازی، دقت عددی کاذب ایجاد کند.	سهم اثرگذاری فنی عوامل فقط در صورت وجود روش روشن و قابل دفاع بیان شود.
4	مسئول است	پریسک	معلوم نیست مسئولیت فنی، قراردادی یا حقوقی موردنظر است.	نوع وظیفه و عملکرد شخص صریحاً مشخص شود.
5	مسئول خسارت است	بسیار پریسک	از یافته تخصصی به نتیجه درباره مسئولیت جبران حرکت می‌کند.	نقش رفتار یا عدم اقدام در ایجاد یا تشدید خسارت بیان شود.
6	مسئول جبران خسارت است	بسیار پریسک	متضمن نتیجه درباره تکلیف جبران است.	میزان خسارت حسب مأموریت محاسبه و اصل مسئولیت از آن تفکیک شود.
7	قصور کرده است	پریسک	ممکن است نتیجه درباره تقصیر حرفه‌ای شخص تلقی شود.	وظیفه، اقدام یا عدم اقدام و عدم انطباق با معیار مشخص بیان شود.
8	تخلف کرده است	پریسک	عدم انطباق را مستقیماً به عنوان «تخلف» تبدیل می‌کند.	عملکرد یا اجرا با بند مشخص ضابطه، قرارداد یا نقشه تطبیق و عدم انطباق بیان شود.
9	کوتاهی کرده است	پریسک	اصطلاحی ارزشی و انتسابی است.	اقدام مورد انتظار و اقدام یا عدم اقدام احرازشده بیان شود.
10	وظیفه خود را انجام نداده است	پریسک	ابتدا باید اصل، حدود و زمان وظیفه احراز شود.	منشأ وظیفه و وضعیت اجرای آن تا تاریخ مشخص گزارش شود.

قاعده پیوست شماره 1 :

عامل مؤثر لزوماً همان «شخص مقصر» نیست.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	علت حادثه است	بسیار پریسک	ممکن است نتیجه قطعی درباره سبب حادثه القا کند.	عامل یا عوامل مؤثر و سازوکار فنی اثر آنها با ذکر مستندات بیان شود.
2	سبب حادثه است	بسیار پریسک	واژه «سبب» می‌تواند علاوه بر معنای فنی، بار حقوقی پیدا کند.	نقش فنی عامل در زنجیره وقوع حادثه، توصیفی و مستند بیان شود.
3	عامل اصلی است	پریسک	رتبه‌بندی عوامل بدون روش مقایسه‌ای می‌تواند قضاوتی باشد.	در صورت وجود مبنای، نقش عوامل مقایسه و «عامل غالب» با ذکر مبنای به‌کار رود.
4	عامل مستقیم است	پریسک	مستقیم بودن رابطه نیازمند تبیین سازوکار و حلقه‌های واسط است.	ارتباط فنی و زمانی عامل با پیامد و نحوه اثر آن تشریح شود.
5	عامل غیرمستقیم است	نیازمند توجه	بدون توضیح حلقه واسط، اصطلاح مبهم باقی می‌ماند.	نقش زمینه‌ساز، تشدیدکننده یا واسط عامل مشخص شود.
6	تک‌علتی است	پریسک	حذف علل محتمل بدون بررسی علل رقیب، قطعیت کاذب ایجاد می‌کند.	علل رقیب بررسی و نقش هر عامل حسب داده‌ها بیان شود.
7	قطعاً ناشی از ... است	بسیار پریسک	قطعیت مطلق غالباً از توان داده‌ها و روش بیشتر است.	حسب شواهد از «سازگار با»، «مؤید»، «محتمل‌ترین علت» یا عبارت هم‌سطح استفاده شود.
8	احتمالاً ناشی از ... است	نیازمند توجه	احتمال بدون بیان مبنای و حدود عدم قطعیت، ارزش تحلیلی محدودی دارد.	مبنای احتمال، شواهد مؤید و محدودیت‌های نتیجه تصریح شود.
9	ارتباط مستقیم دارد	پریسک	نوع ارتباط و سازوکار اثر ممکن است روشن نباشد.	نوع ارتباط فنی، زمانی یا عملکردی و نحوه اثر توضیح داده شود.
10	رابطه سببیت محرز است	بسیار پریسک	ممکن است متضمن احراز نهایی رابطه سببیت حقوقی تلقی شود.	عوامل مؤثر، شواهد، سازوکار فنی و درجه اطمینان نتیجه بیان شود.

قاعده پیوست شماره 2 :

در تحلیل سببیت، درجه قطعیت جمله نباید از قدرت داده‌ها، روش بررسی و توان حذف علل رقیب بیشتر باشد.

واژه پریسک الزاماً واژه متنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	احراز می‌شود	پریسک	بدون بیان مبنا و مسیر بررسی، قطعیت نتیجه را بیش از داده‌ها نشان می‌دهد.	«بر اساس ... و بررسی‌های انجام‌شده، ... احراز شد.»؛ مبنا و داده‌ها صریحاً ذکر شود.
2	اثبات می‌شود	بسیار پریسک	«اثبات» بار بسیار قوی دارد و ممکن است به نتیجه حقوقی یا قضایی نزدیک شود.	حسب مورد: «احراز شد»، «یافته‌ها مؤید ... است» یا «قابل استنباط است».
3	قابل اثبات است	بسیار پریسک	اظهارنظر درباره امکان اثبات ممکن است فراتر از مأموریت تخصصی باشد.	حدود داده و امکان بررسی تخصصی بیان شود؛ در صورت نیاز بررسی تکمیلی پیشنهاد گردد.
4	بدون ایراد است	پریسک	عبارت مطلق است و فقدان همه نقص‌ها را القا می‌کند.	«در زمان بازدید و در محدوده قابل مشاهده، ایراد از نوع ... مشاهده نشد.»
5	مطابقت دارد	نیازمند توجه	بدون تعیین معیار و دامنه، نتیجه مبهم یا بیش از حد کلی است.	«در حدود موارد بررسی‌شده، ... با ... انطباق دارد.»
6	تأیید می‌شود	پریسک	ممکن است پذیرش کلی ادعا، سند یا وضعیت تلقی شود.	موضوع و مبنای تأیید مشخص شود: «یافته‌های بررسی، مؤید ... است.»
7	رد می‌شود	پریسک	رد قطعی ممکن است نیازمند بررسی جامع‌تر یا ورود به ارزیابی حقوقی باشد.	«شواهد کافی مؤید ... مشاهده نشد» یا عبارت متناسب با داده‌ها.
8	امکان اظهارنظر وجود ندارد	کم‌ریسک	مفید است، مشروط بر اینکه علت محدودیت روشن باشد.	«به دلیل فقدان ... محدودیت دسترسی ...، امکان اظهارنظر قابل اتکا وجود ندارد.»
9	مشاهده نشد	کم‌ریسک	نباید به «وجود ندارد» تبدیل شود.	«در زمان بازدید و در محدوده قابل مشاهده، ... مشاهده نشد.»
10	اطلاعات کافی در دست نیست	کم‌ریسک	بهتر است نوع اطلاعات مفقود و اثر آن بر نتیجه مشخص شود.	«به دلیل فقدان ...، اطلاعات موجود برای اظهارنظر قابل اتکا درباره ... کفایت نمی‌کند.»

قاعده پیوست شماره 3 :

«عدم مشاهده» را به «عدم وجود» و «عدم احراز» را به «احراز عدم» تبدیل نکنید.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	تخلف است	بسیار پریسک	تشخیص عنوان «تخلف» می‌تواند متضمن نتیجه حقوقی یا انتظامی باشد.	«مورد بررسی با ضابطه، مقررده یا تعهد مشخص ... انطباق ندارد.»
2	قانوناً مجاز نیست	بسیار پریسک	تفسیر قانون و نتیجه‌گیری نهایی درباره مجاز یا غیرمجاز بودن ممکن است از حدود تخصص خارج شود.	مقررده مشخص ذکر و وضعیت فنی یا مستندی نسبت به آن گزارش شود.
3	مجاز ندارد	بسیار پریسک	عدم ارائه یا مشاهده مجوز لزوماً به معنی فقدان خارجی آن نیست.	«در مدارک ارائه‌شده یا پرونده مورد بررسی، مجوز مربوط مشاهده یا ارائه نشد.»
4	برخلاف استاندارد است	پریسک	بدون ذکر استاندارد، ویرایش و بند مشخص، عبارت کلی و غیرقابل بازسازی است.	«با بند ... استاندارد ... ویرایش ... انطباق ندارد.»
5	غیرمجاز است	پریسک	ممکن است متضمن تفسیر حقوقی اسناد، مجوزها یا مقررات باشد.	وضعیت موجود با مفاد مجوز یا ضابطه مشخص مقایسه و عدم انطباق گزارش شود.
6	فاقد اعتبار است	پریسک	اعتبار حقوقی سند یا مجوز غالباً موضوعی فراتر از صرف بررسی تخصصی است.	وضعیت ظاهری، تاریخ، مرجع صدور و مدارک ارائه‌شده گزارش و از نتیجه حقوقی پرهیز شود.
7	مغایر مقررات است	پریسک	واژه «مقررات» بدون تعیین مرجع و بند، کلی و قابل تفسیر است.	«با بند ... از مقررده یا ضابطه ... انطباق کامل ندارد.»
8	مشمول جریمه است	بسیار پریسک	اصل شمول، میزان و اعمال جریمه معمولاً در صلاحیت مرجع قانونی است.	حسب مأموریت، داده لازم برای محاسبه گزارش شود و تعیین شمول به مرجع صالح واگذار گردد.
9	قابل بهره‌برداری نیست	پریسک	عبارت مطلق ممکن است به عنوان منع قانونی یا فنی کلی تفسیر شود.	محدودیت‌های فنی مؤثر بر بهره‌برداری و دامنه آنها مشخصاً بیان شود.
10	با مقررات شهرداری مغایرت دارد	پریسک	نتیجه باید به ضابطه، پروانه یا مصوبه مشخص متصل باشد.	«وضعیت موجود از حیث ... با مفاد پروانه یا ضابطه ... انطباق ندارد.»

قاعده پیوست شماره 4 :

کارشناس می‌تواند عدم انطباق با ضابطه مشخص را گزارش کند؛ اما عنوان حقوقی «تخلف»، تفسیر نهایی قانون و آثار قانونی آن باید از یافته تخصصی تفکیک شود.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل شده پیشنهادی
1	مالک است	بسیار پریسک	تعیین نهایی مالکیت ممکن است مستلزم بررسی اسناد و تصمیم مرجع صالح باشد.	وضعیت ثبتی و اسناد ارائه شده با ذکر حدود بررسی گزارش شود.
2	متصرف است	پریسک	تصرف می‌تواند وضعیت مادی یا مفهوم حقوقی باشد.	«در زمان بازدید، قسمت موردنظر در اختیار یا استفاده شخص ... مشاهده شد.»
3	تجاوز کرده است	بسیار پریسک	«تجاوز» بار حقوقی دارد و با تداخل هندسی یکسان نیست.	«بر اساس برداشت و تطبیق، تداخل به میزان ... مشاهده شد.»
4	غصب است	بسیار پریسک	غصب عنوان حقوقی و نیازمند احراز شرایط قانونی است.	وضعیت استیلا، تصرف یا استفاده توصیف و عنوان حقوقی به مرجع صالح واگذار شود.
5	حق عبور ندارد	بسیار پریسک	وجود حق ارتفاق ممکن است نیازمند بررسی اسناد و احراز حقوقی باشد.	وضعیت مسیر، استفاده و اسناد ارائه شده گزارش شود.
6	حدود ملک مشخص است	پریسک	اعلام قطعی حدود ممکن است نیازمند تطبیق ثبتی و نقشه برداری باشد.	حدود بر مبنای اسناد، علائم و برداشت، با ذکر محدودیت‌ها گزارش شود.
7	باید قلع و قمع شود	بسیار پریسک	الزام به قلع و قمع در صلاحیت مرجع قضایی یا اداری است.	وضعیت موجود و عدم انطباق احتمالی گزارش و تصمیم به مرجع صالح واگذار شود.
8	ملک مشاع است	نیازمند توجه	در صورت استناد روشن به سند قابل گزارش است؛ بدون سند کافی نتیجه قطعی پریسک است.	«بر اساس سند ارائه شده، مالکیت به صورت مشاع درج شده است.»
9	کاربری غیرمجاز است	پریسک	غیرمجاز دانستن کاربری ممکن است نیازمند تفسیر مقررات باشد.	کاربری موجود با طرح، پروانه یا مصوبه مشخص تطبیق و نتیجه گزارش شود.
10	عرصه متعلق به ... است	بسیار پریسک	تعیین تعلق حقوقی عرصه می‌تواند فراتر از توصیف فنی باشد.	وضعیت عرصه بر اساس اسناد و اطلاعات ثبتی ارائه شده، با ذکر حدود نتیجه گزارش شود.

قاعده پیوست شماره 5 :

توصیف فنی وضعیت موجود، حدود، تداخل و نحوه استفاده را از عناوین حقوقی «مالکیت»، «تجاوز» و «غصب» تفکیک کنید.

واژه پریسک الزاماً واژه متنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	خسارت قطعی است	بسیار پریسک	قطعیت در اصل، نوع یا میزان خسارت ممکن است بیش از داده‌های موجود باشد.	نوع خسارت، مبنای دوره و روش محاسبه یا برآورد مشخص شود.
2	قیمت واقعی است	بسیار پریسک	«قیمت واقعی» معیار واحد و روشنی ندارد و می‌تواند مبهم باشد.	نوع ارزش و تاریخ مبنا مشخص شود؛ مانند «ارزش بازار در تاریخ ...».
3	قیمت روز است	پریسک	واژه «روز» بدون تاریخ مبنا، نوع ارزش و روش ارزیابی مبهم است.	«ارزش بازار مال در تاریخ ... بر اساس روش ... برآورد می‌شود».
4	مستحق دریافت خسارت است	بسیار پریسک	اصل استحقاق دریافت خسارت یک نتیجه حقوقی مستقل از محاسبه مبلغ است.	«با فرض احراز استحقاق توسط مرجع رسیدگی، مبلغ ... برآورد می‌شود».
5	سود یا منفعت از دست‌رفته است	پریسک	منافع آینده به فرض‌ها، دوره زمانی و عدم قطعیت‌های اقتصادی وابسته است.	دوره، فرض‌ها، داده‌های مالی و روش برآورد صریحاً ذکر شود.
6	اجرت‌المثل تعلق می‌گیرد	بسیار پریسک	تعلق اجرت‌المثل با تعیین مبلغ آن یکسان نیست.	«با فرض احراز استحقاق، اجرت‌المثل دوره ... مبلغ ... برآورد می‌شود».
7	کاهش ارزش ناشی از یک عامل است	پریسک	انتساب قطعی کاهش ارزش به یک عامل خاص نیازمند تحلیل رابطه فنی و علل رقیب است.	اثر عامل مورد بررسی بر ارزش، همراه با روش و سایر عوامل مؤثر تحلیل شود.
8	ارزش منصفانه یا مناسب است	پریسک	«منصفانه» و «مناسب» مفاهیم نسبی‌اند و بدون تعریف، معیار روشنی ایجاد نمی‌کنند.	نوع ارزش، بازار مرجع، فرض‌ها و روش ارزیابی به صراحت ذکر شود.
9	ارزش اسقاط ... است	نیازمند توجه	ارزش اسقاط به زمان، وضعیت موجود، هزینه جداسازی و شرایط بازار وابسته است.	تاریخ مبنا، وضعیت موجود و روش تعیین ارزش اسقاط ذکر شود.
10	هزینه تعمیر همان خسارت است	پریسک	هزینه تعمیر لزوماً معادل خسارت قابل جبران یا کاهش ارزش نیست.	هزینه تعمیر، کاهش ارزش و سایر آثار مالی جداگانه بررسی و برآورد شوند.

قاعده پیوست شماره 6 :

محاسبه یا برآورد مبلغ، معادل احراز استحقاق دریافت آن نیست.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
۱	اصالت سند تأیید می‌شود	بسیار پریسک	اصالت ممکن است نیازمند صلاحیت تخصصی مستقل و بررسی اصل سند باشد.	نوع سند، نسخه بررسی‌شده و حدود بررسی دقیقاً ذکر شود.
۲	سند جعلی است	بسیار پریسک	«جعل» عنوان حقوقی یا کیفری است و تشخیص فنی نیز نیازمند صلاحیت مربوط است.	یافته‌های فنی درباره دست‌کاری، الحاق یا عدم انطباق، بدون تعیین عنوان حقوقی گزارش شود.
۳	این سند معتبر است	بسیار پریسک	اعتبار حقوقی سند با بررسی ظاهری یا فنی آن یکسان نیست.	ویژگی‌های قابل بررسی سند و مستندات ارائه‌شده توصیف شود.
۴	امضا متعلق به ... است	بسیار پریسک	انتساب امضا نیازمند صلاحیت تشخیص اصالت خط و امضا و مستندات تطبیقی کافی است.	فقط در حدود صلاحیت مربوط و بر پایه نمونه‌های معتبر اظهارنظر شود.
۵	مدرک قابل استناد است	بسیار پریسک	قابلیت استناد نهایی، ارزیابی حقوقی مرجع رسیدگی است.	نوع مدرک، منشأ، تاریخ و ارتباط آن با موضوع کارشناسی گزارش شود.
۶	تصویر برابر اصل است	پریسک	بدون مشاهده اصل یا گواهی معتبر، اعلام قطعی برابری پریسک است.	«تصویر ارائه‌شده بررسی شد؛ اصل سند برای تطبیق ارائه شد»
۷	مدرک مخدوش است	پریسک	«مخدوش» باید به نشانه عینی و قابل توصیف متصل شود.	نوع آسیب، قلم‌خوردگی، الحاق یا ناخوانایی مشاهده‌شده دقیقاً توصیف شود.
۸	تاریخ سند واقعی است	بسیار پریسک	واقعی دانستن تاریخ ممکن است فراتر از داده و صلاحیت باشد.	تاریخ مندرج در سند و شواهد فنی مرتبط، بدون نتیجه فراتر گزارش شود.
۹	مدرک ناقص است	نیازمند توجه	ناقص بودن باید نسبت به نیاز مشخص کارشناسی تعریف شود.	«مدرک ارائه‌شده فاقد صفحه، پیوست یا اطلاعات لازم برای بررسی ... است.»
۱۰	مدرکی ارائه نشده است	کم‌ریسک	عبارت مناسب است اگر به زمان و محدوده مدارک دریافتی مقید شود.	«تا تاریخ تنظیم نظریه، مدرک ... در مدارک ارائه‌شده مشاهده یا دریافت نشد.»

قاعده پیوست شماره ۷ :

بررسی فنی سند، معادل تصمیم نهایی درباره اعتبار یا قابلیت استناد آن نیست.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	ساختمان کاملاً ایمن است	بسیار پریسک	«ایمنی کامل» نتیجه‌ای مطلق و وابسته به دامنه خطر، شرایط بهره‌برداری و حدود بررسی است.	خطر یا مؤلفه ایمنی مورد بررسی، شرایط، تاریخ و دامنه نتیجه مشخص شود.
2	ساختمان ناایمن است	پریسک	بدون تعیین نوع خطر، معیار و دامنه بررسی، واژه «ناایمن» کلی و قابل تفسیر است.	نوع خطر، شواهد، معیار فنی و محدوده اثر آن دقیقاً گزارش شود.
3	استحکام بنا تأیید می‌شود	بسیار پریسک	تأیید کلی استحکام ممکن است فراتر از بازدید محدود و بدون محاسبات یا آزمایش‌های لازم باشد.	نتیجه نسبت به عضو، سامانه یا معیار مشخص و با ذکر روش و محدودیت‌ها بیان شود.
4	فاقد استحکام است	بسیار پریسک	عبارت مطلق است و بدون تعیین عضو، حالت بارگذاری و معیار فنی می‌تواند گمراه‌کننده باشد.	عضو یا بخش مورد بررسی، معیار و یافته‌های فنی منتهی به نتیجه مشخص شود.
5	مقاوم است	پریسک	«مقاومت» باید نسبت به بار، خطر، حالت حدی یا معیار مشخص تعریف شود.	نوع مقاومت، بارگذاری، معیار و محدوده بررسی صریحاً ذکر شود.
6	خطر ریزش ندارد	بسیار پریسک	نفی مطلق خطر معمولاً با یک بازدید محدود یا داده ناقص قابل دفاع نیست.	«در شرایط و محدوده بررسی‌شده، شواهد مشخصی از ... مشاهده نشد» و محدودیت‌ها ذکر شود.
7	قابل بهره‌برداری ایمن است	پریسک	بهره‌برداری ایمن به نوع استفاده، بارگذاری، تأسیسات و شرایط نگهداری وابسته است.	نوع بهره‌برداری مفروض، محدودیت‌ها و الزامات فنی لازم برای بهره‌برداری بیان شود.
8	نیاز به مقاوم‌سازی دارد	پریسک	این نتیجه باید بر ارزیابی فنی قابل بازسازی و معیار مشخص متکی باشد، نه صرفاً مشاهده ظاهری.	مبنای ارزیابی، عضو یا سامانه، کاستی فنی و هدف مداخله مشخص شود.
9	هیچ خطر ایمنی وجود ندارد	بسیار پریسک	نفی همه خطرهای دامنه‌ای بسیار وسیع‌تر از بررسی معمول کارشناسی دارد.	فقط خطرهای مشخص بررسی‌شده گزارش و از تعمیم نتیجه به همه مخاطرات پرهیز شود.
10	در شرایط فعلی بهره‌برداری پلامانع است	نیازمند توجه	«پلامانع» ممکن است منع قانونی، فنی یا اداری را یکجا نفی کند.	صرفاً محدودیت یا ملاحظه فنی مشاهده‌شده و شرایط لازم برای بهره‌برداری گزارش شود.

قاعده پیوست شماره 8 :

ایمنی و استحکام را مطلق اعلام نکنید؛ نتیجه باید به خطر، عضو، شرایط، معیار و دامنه مشخص بررسی مقید باشد.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	عمداً انجام داده است	بسیار پریسک	«عمد» ناظر به وضعیت ذهنی شخص است و صرف مشاهده رفتار، آن را ثابت نمی‌کند.	رفتار، زمان، دستورها، اظهارها و اقدامات انجام‌شده یا انجام‌نشده گزارش شود؛ از انتساب قصد پرهیز شود.
2	با سوءنیت اقدام کرده است	بسیار پریسک	«سوءنیت» عنوانی ذهنی و حقوقی است و معمولاً از داده فنی به‌تنهایی قابل احراز نیست.	واقعیت‌های قابل مشاهده، مکاتبات و توالی اقدامات گزارش و نتیجه‌گیری درباره سوءنیت به مرجع صالح واگذار شود.
3	می‌دانسته است	پریسک	علم شخص به موضوع باید مستند به قرائن روشن مانند ابلاغ، مکاتبه یا حضور در جلسه باشد.	«ابلاغ موضوع در تاریخ ... مستند است» یا «مدرکی دال بر اطلاع شخص مشاهده شد»
4	از موضوع اطلاع داشته است	پریسک	اطلاع ممکن است از منابع مختلف حاصل شود و باید منشأ آن مشخص باشد.	منبع اطلاع مانند نامه، پیام، صورت جلسه، ابلاغ یا امضا صریحاً ذکر شود.
5	آگاهانه تخلف کرده است	بسیار پریسک	این عبارت هم «تخلف» و هم «علم و اراده» را یکجا احراز می‌کند.	عدم انطباق با معیار مشخص و شواهد مربوط به اطلاع شخص جداگانه گزارش شود.
6	قصد ورود خسارت داشته است	بسیار پریسک	قصد نتیجه، مفهومی ذهنی و فراتر از صرف رابطه فنی بین رفتار و خسارت است.	رفتار، پیامد و شواهد فنی ارتباط آنها گزارش شود؛ قصد ورود خسارت استنباط نشود.
7	با علم به خطر ادامه داده است	پریسک	ادامه رفتار قابل مشاهده است، اما علم به خطر نیازمند مستند مستقل است.	اخطار یا اطلاع‌رسانی مستند، تاریخ آن و ادامه رفتار پس از آن گزارش شود.
8	از دستور سرپیچی کرده است	پریسک	«سرپیچی» می‌تواند متضمن اراده آگاهانه باشد، در حالی که ممکن است عدم اجرا علل دیگری داشته باشد.	دستور، تاریخ ابلاغ، مهلت اجرا و وضعیت اجرای آن تا تاریخ مشخص گزارش شود.
9	عمداً از اجرای دستور خودداری کرد	بسیار پریسک	عبارت، عدم اجرا را مستقیماً به قصد و اراده شخص منتسب می‌کند.	«ابلاغ دستور در تاریخ ... مستند است و تا تاریخ ... مدرکی دال بر اجرای آن مشاهده نشد»
10	بی‌اطلاع بوده است	نیازمند توجه	عدم وجود مدرک اطلاع با اثبات بی‌اطلاعی شخص یکسان نیست.	«در مدارک بررسی شده، مستندی دال بر ابلاغ یا اطلاع شخص از موضوع مشاهده نشد»

قاعده پیوست شماره 9 :

رفتار احرازشده را از وضعیت ذهنی اشخاص جدا کنید؛ مشاهده اقدام یا عدم اقدام، به‌تنهایی اثبات‌کننده قصد، عمد، علم یا سوءنیت نیست.

واژه پریسک الزاماً واژه متنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل شده پیشنهادی
1	قرارداد باطل است	بسیار پریسک	بطلان یک نتیجه حقوقی درباره اعتبار قرارداد است و از صرف بررسی فنی یا اجرایی قرارداد حاصل نمی‌شود.	مفاد مرتبط قرارداد، وضعیت اجرا و یافته تخصصی گزارش و تعیین اثر حقوقی به مرجع رسیدگی واگذار شود.
2	قرارداد فسخ شده است	بسیار پریسک	تحقق فسخ به وجود حق فسخ، نحوه اعمال و آثار حقوقی آن وابسته است.	اعلام یا اظهار فسخ، تاریخ و مستند ارائه شده گزارش شود؛ تحقق و آثار آن جداگانه احراز گردد.
3	تعهد خود را نقض کرده است	پریسک	«نقض تعهد» مستلزم تعیین دقیق تعهد، موعد، شروط و وضعیت اجرای آن است.	تعهد مندرج در بند مشخص و وضعیت اجرای قابل مشاهده یا مستند آن مقایسه و گزارش شود.
4	متعهد به پرداخت است	بسیار پریسک	ایجاد یا احراز الزام پرداخت، نتیجه حقوقی است و با محاسبه مبلغ تفاوت دارد.	حسب مأموریت، مبلغ یا مبنای محاسبه تعیین و اصل الزام پرداخت به مرجع صالح واگذار شود.
5	وجه التزام تعلق می‌گیرد	بسیار پریسک	تعلق وجه التزام به تحقق شرایط قراردادی و تفسیر حقوقی بند مربوط وابسته است.	مفاد شرط، تاریخ‌ها و داده‌های لازم برای محاسبه گزارش و مبلغ حسب فرض اعلامی محاسبه شود.
6	مستحق دریافت وجه است	بسیار پریسک	استحقاق دریافت، نتیجه حقوقی مستقل از برآورد یا محاسبه فنی است.	«با فرض احراز استحقاق توسط مرجع رسیدگی، مبلغ ... بر اساس ... محاسبه می‌شود.»
7	قرارداد خاتمه یافته است	پریسک	خاتمه ممکن است ناشی از انقضا، فسخ، اقاله، انجام تعهد یا سبب دیگری باشد.	واقعه و مستند خاتمه ادعایی، تاریخ و وضعیت اجرای قرارداد گزارش شود.
8	تعهد انجام نشده است	نیازمند توجه	این عبارت وقتی قابل دفاع است که تعهد، موعد و معیار انجام دقیقاً مشخص باشند.	«تعهد مندرج در بند ... تا تاریخ ... طبق مدارک بررسی شده اجرا [] تکمیل نشده است.»
9	تأخیر غیرمجاز داشته است	پریسک	غیرمجاز بودن تأخیر ممکن است نیازمند بررسی تمهیدها، موانع، تعلیق و تفسیر قرارداد باشد.	مدت تأخیر زمانی محاسبه و علل، تمهیدها و مستندات مؤثر جداگانه گزارش شود.
10	حق فسخ دارد	بسیار پریسک	وجود حق فسخ نتیجه تفسیر قرارداد و قواعد حقوقی حاکم است.	شرط قراردادی مرتبط و واقعه مورد ادعا گزارش و احراز حق فسخ به مرجع رسیدگی واگذار شود.

قاعده پیوست شماره 10 :

وضعیت اجرای قرارداد را گزارش کنید؛ «بطلان»، «فسخ»، «استحقاق» و «الزام» را از یافته تخصصی و محاسبه مبلغ جدا نگه دارید.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل شده پیشنهادی
1	محکوم است	بسیار پریسک	محکومیت نتیجه رسیدگی و تصمیم مرجع قضایی است، نه نتیجه کارشناسی.	یافته‌های تخصصی مرتبط با موضوع قرار گزارش شود و تصمیم قضایی به مرجع رسیدگی واگذار گردد.
2	باید محکوم شود	بسیار پریسک	کارشناس در جایگاه پیشنهاد مجازات یا صدور حکم علیه اشخاص نیست.	از بیان نتیجه قضایی پرهیز و صرفاً آثار و یافته‌های تخصصی گزارش شود.
3	جرم واقع شده است	بسیار پریسک	احراز وقوع جرم مستلزم بررسی عناصر قانونی، مادی و معنوی در مرجع صالح است.	واقعیت‌ها و آثار قابل بررسی تخصصی توصیف شود؛ عنوان کیفری به مرجع قضایی واگذار گردد.
4	عمل مجرمانه است	بسیار پریسک	توصیف یک رفتار به عنوان جرم، نتیجه حقوقی و کیفری است.	رفتار احراز شده، زمان، شیوه و آثار تخصصی آن بدون عنوان گذاری کیفری گزارش شود.
5	مجرم است	بسیار پریسک	انتساب مجرمیت به شخص، خارج از نقش تخصصی کارشناس و متضمن نتیجه قضایی است.	شخص، اقدام منتسب و یافته‌های تخصصی مرتبط بدون دآوری درباره مجرمیت بیان شود.
6	حق با خواهان است	بسیار پریسک	تعیین ذی حق در دعوا، جمع بندی قضایی کل اختلاف است.	پاسخ هر سؤال قرار کارشناسی مستقل، مستند و در حدود صلاحیت ارائه شود.
7	دعوا وارد است	بسیار پریسک	ورود یا عدم ورود دعوا از تصمیمات قضایی و وابسته به مجموعه ادله است.	از ارزیابی نتیجه دعوا پرهیز و فقط موضوع تخصصی ارجاع شده بررسی شود.
8	خوانده مسئول است	بسیار پریسک	مسئولیت حقوقی نهایی با بررسی همه عناصر و دفاعیات توسط مرجع رسیدگی احراز می شود.	وظیفه، رفتار، عدم انطباق و نقش فنی حسب موضوع قرار تفکیک و گزارش شود.
9	باید خسارت را بپردازد	بسیار پریسک	الزام شخص به پرداخت، حکم حقوقی است و با برآورد خسارت تفاوت دارد.	میزان خسارت حسب مأموریت برآورد و اصل الزام پرداخت به مرجع صالح واگذار شود.
10	قرار رد دعوا باید صادر شود	بسیار پریسک	نوع تصمیم قضایی و صدور قرار اساساً در صلاحیت مرجع رسیدگی است.	کارشناس فقط محدودیت یا فقدان داده تخصصی را اعلام کند و درباره نوع تصمیم قضایی اظهارنظر نکند.

قاعده پیوست شماره 11 :

کارشناس به سؤال تخصصی پاسخ می دهد، نه به نتیجه دعوا؛ «محکومیت»، «جرم»، «ذی حق بودن» و نوع تصمیم قضایی را به مرجع رسیدگی واگذار کنید.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	طبق قرار کارشناسی، صلاحیت دارم	بسیار پریسک	ارجاع موضوع توسط مرجع، صلاحیت تخصصی ایجاد نمی‌کند و این دو مرز مستقل‌اند.	موضوع قرار با رشته و صلاحیت رسمی تطبیق داده شود؛ بخش خارج از صلاحیت صریحاً اعلام گردد.
2	موضوع در صلاحیت من است	پریسک	صلاحیت باید به عنوان و حدود صلاحیت رسمی و ماهیت واقعی سؤال متصل باشد.	عنوان صلاحیت مرتبط و محدوده‌ای که اظهارنظر در آن انجام می‌شود مشخص شود.
3	در این مورد هم می‌توانم نظر بدهم	پریسک	دانش یا تجربه شخصی جایگزین صلاحیت رسمی کارشناسی نیست.	فقط بخش منطبق با صلاحیت رسمی پاسخ داده و برای بخش دیگر نیاز به تخصص مربوط اعلام شود.
4	خارج از صلاحیت نیست	پریسک	بیان سلبی و مبهم، حدود مثبت صلاحیت را روشن نمی‌کند.	صلاحیت مرتبط و بخش دقیق موضوع که در آن اظهارنظر می‌شود به‌طور ایجابی مشخص گردد.
5	قرار کارشناسی اجازه داده است	بسیار پریسک	قرار مأموریت را تعیین می‌کند؛ مجوز ورود به رشته یا صلاحیت دیگر نیست.	حدود مأموریت و حدود صلاحیت جداگانه کنترل و نتیجه فقط در نقطه اشتراک آنها ارائه شود.
6	برای تکمیل گزارش وارد این موضوع شدم	پریسک	مفید بودن یک بررسی، به‌تنهایی مجوز توسعه موضوع ارجاع یا ورود به حوزه دیگر نیست.	ارتباط بررسی تکمیلی با سؤال قرار توضیح داده شود و از توسعه خودسرانه موضوع پرهیز گردد.
7	لازم بود خارج از قرار بررسی شود	بسیار پریسک	ضرورت تشخیص‌داده‌شده توسط کارشناس جایگزین ارجاع یا مجوز مرجع رسیدگی نیست.	نیاز به بررسی خارج از مأموریت به مرجع اعلام و در صورت لزوم درخواست تعیین تکلیف یا تکمیل قرار شود.
8	در حدود صلاحیت اظهارنظر شد	نیازمند توجه	این عبارت حفاظتی اگر با محتوای واقعی گزارش سازگار نباشد، خروج از صلاحیت را درمان نمی‌کند.	حدود صلاحیت در خود تحلیل و نتیجه رعایت شود؛ عبارت محدودکننده فقط بازتاب این رعایت باشد.
9	موضوع تخصصی نیست	پریسک	ممکن است پرسش ظاهراً عمومی، در واقع متضمن صلاحیت تخصصی رشته دیگری باشد.	ماهیت واقعی سؤال و دانش تخصصی لازم برای پاسخ مشخص و مستند شود.
10	نظر تکمیلی درباره موضوع دیگری ارائه می‌شود	پریسک	نظریه تکمیلی نیز باید در حدود همان ارجاع، صلاحیت و دستور تکمیلی باقی بماند.	سؤال تکمیلی دقیقاً نقل و پاسخ فقط در حدود همان سؤال و صلاحیت مرتبط تنظیم شود.

قاعده پیوست شماره 12 :

قرار کارشناسی «مأموریت» می‌دهد، نه «صلاحیت»؛ پاسخ معتبر باید هم‌زمان داخل حدود صلاحیت رسمی و موضوع ارجاع باشد.

واژه پریسک الزاماً واژه متنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	این عیب از ابتدا وجود داشته است	بسیار پریسک	مشاهده فعلی، به‌تنهایی زمان ایجاد یا وجود عیب در گذشته را ثابت نمی‌کند.	زمان مشاهده، شواهد تاریخی و مستندات مربوط به زمان وقوع جداگانه بیان شود.
2	در زمان تحویل هم همین وضعیت بوده است	بسیار پریسک	نتیجه تاریخی نیازمند داده تاریخی است؛ وضعیت امروز الزاماً نماینده وضعیت زمان تحویل نیست.	در صورت وجود عکس، صورت‌جلسه، گزارش یا سند تاریخی به آن استناد و حدود نتیجه تصریح شود.
3	کل ساختمان بررسی شد	پریسک	اگر دسترسی یا مشاهده فقط به بخش‌هایی محدود بوده، تعمیم نتیجه به کل ساختمان نادرست است.	بخش‌های بازدیدشده و بخش‌های خارج از دسترس دقیقاً مشخص شوند.
4	هیچ نقصی وجود ندارد	بسیار پریسک	عدم مشاهده یک نقص در محدوده بازدید، با نبود همه نقص‌ها در کل موضوع یکسان نیست.	«در محدوده قابل مشاهده و نسبت به نقص مورد بررسی، موردی مشاهده نشد.»
5	در زمان بازدید وجود نداشت	پریسک	این عبارت باید دقیقاً به آنچه قابل مشاهده بوده و شرایط همان زمان مقید شود.	«در زمان بازدید و در محدوده قابل مشاهده، ... مشاهده نشد.»
6	از ابتدا همین مقدار خسارت وجود داشته است	بسیار پریسک	میزان خسارت ممکن است در طول زمان تغییر کند و نیازمند داده تاریخی یا روند قابل اثبات باشد.	میزان خسارت در تاریخ مبنا یا تاریخ بازدید جداگانه تعیین و فرض‌های تاریخی روشن شود.
7	وضعیت فعلی نشان می‌دهد قبلاً هم همین‌طور بوده	بسیار پریسک	استنباط گذشته از وضعیت حال بدون مسیر استدلال و داده تاریخی، جهش زمانی است.	قرائن تاریخی، سازوکار تغییر و درجه اطمینان نتیجه صریحاً تشریح شود.
8	امکان بازدید از تمام بخش‌ها وجود نداشت	کم‌ریسک	عبارت مناسب است، اما باید اثر محدودیت بر نتیجه نیز روشن شود.	بخش‌های غیرقابل دسترس و اینکه این محدودیت کدام نتایج را محدود می‌کند مشخص شود.
9	مدارک ناقص بود ولی نتیجه قطعی است	بسیار پریسک	نتیجه قطعی با داده ناقص ممکن است از پشتوانه کارشناسی قوی‌تر باشد.	مدارک مفقود، اثر آنها بر تحلیل و سطح اطمینان نتیجه اعلام شود.
10	این نتیجه به کل ملک قابل تعمیم است	پریسک	تعمیم فقط وقتی مجاز است که روش نمونه‌برداری، دامنه مشاهده و شباهت بخش‌ها آن را پشتیبانی کند.	دامنه واقعی بررسی و حدود تعمیم نتیجه به‌صراحت بیان شود.

قاعده پیوست شماره 13 :

زمان مشاهده را با زمان وقوع یکی نگیرید و نتیجه را از دامنه واقعی بررسی بزرگ‌تر نکنید؛ محدودیت دسترسی و داده باید در خود نتیجه دیده شود.

واژه پریسک الزاماً واژه ممنوع نیست؛ نتیجه باید با داده، روش، صلاحیت و مأموریت متناسب باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	در زمان بازدید	نیازمند توجه	عبارت مفیدی برای محدودسازی زمانی است، اما فقط وضعیت همان زمان را پوشش می‌دهد.	در کنار آن، تاریخ دقیق بازدید و محدودیت نتیجه نسبت به زمان‌های دیگر مشخص شود.
2	در محدوده قابل مشاهده	نیازمند توجه	دامنه مشاهده را محدود می‌کند، ولی نمی‌تواند جای بررسی لازم و ممکن را بگیرد.	بخش‌های قابل مشاهده و بخش‌های خارج از دسترس یا پوشیده صریحاً مشخص شوند.
3	بر اساس مدارک ارائه‌شده	نیازمند توجه	منشأ سندی را حفظ می‌کند، اما صحت یا کامل بودن مدارک را خودبه‌خود اثبات نمی‌کند.	نوع مدارک، ارائه‌کننده و اثر فقدان یا نقص مدارک بر نتیجه ذکر شود.
4	حسب اظهار ...	نیازمند توجه	اظهار شخص را از یافته کارشناس جدا می‌کند، مشروط به اینکه بعداً همان اظهار به عنوان واقعیت قطعی استفاده نشود.	گوینده، تاریخ و موضوع اظهار مشخص و هرگونه راستی‌آزمایی جداگانه بیان شود.
5	از حیث فنی	نیازمند توجه	برای تفکیک تحلیل تخصصی از اثر حقوقی مفید است، اما خروج واقعی از صلاحیت را درمان نمی‌کند.	نتیجه صرفاً به جنبه فنی محدود و آثار حقوقی مستقل به مرجع رسیدگی واگذار شود.
6	در حدود صلاحیت	نیازمند توجه	اگر محتوای گزارش عملاً خارج از صلاحیت باشد، این عبارت مصونیت ایجاد نمی‌کند.	حدود صلاحیت باید در تحلیل و نتیجه رعایت شود، نه فقط در جمله آغازین یا پایانی.
7	در حدود موضوع ارجاع	نیازمند توجه	مرز مأموریت را یادآور می‌شود، اما ورود واقعی به موضوعات اضافی را مشروع نمی‌کند.	هر نتیجه به سؤال یا بند مشخص قرار کارشناسی متصل شود.
8	با فرض ...	نیازمند توجه	برای محاسبات سناریویی و فرض‌های حقوقی مفید است، اما فرض باید روشن و جدا از یافته قطعی باشد.	فرض، مبنای آن و اثر تغییر فرض بر نتیجه صریحاً ذکر شود.
9	با اطلاعات موجود قابل احراز نیست	کم‌ریسک	عبارت مناسب برای محدودیت داده است، به شرط اینکه علت ناتوانی در احراز روشن باشد.	داده یا بررسی مفقود و اثر آن بر امکان نتیجه‌گیری مشخص شود.
10	اظهار نظر قطعی مستلزم ... است	کم‌ریسک	برای اعلام نیاز به بررسی تکمیلی مناسب است، مشروط بر اینکه بررسی درخواستی واقعاً ضروری باشد.	نوع آزمایش، سند، بازدید یا تخصص تکمیلی لازم مشخص و دلیل ضرورت آن بیان شود.

قاعده پیوست شماره 14 :

عبارت حفاظتی فقط وقتی ارزش دارد که واقعاً دامنه نتیجه را با دامنه بررسی هم‌سطح کند؛ عبارت سبز، جای بررسی کامل و رعایت صلاحیت را نمی‌گیرد.

عبارات محدودکننده ابزار کنترل دامنه‌اند؛ نه راهی برای توجیه بررسی ناقص یا خروج از صلاحیت.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	واضح است که ...	پریسک	«واضح» بودن جای بیان داده، معیار و مسیر استدلال را نمی‌گیرد.	داده و استدلالی که نتیجه را پشتیبانی می‌کند صریحاً نوشته شود.
2	بدیهی است که ...	پریسک	«بدیهی» خواندن موضوع می‌تواند جای تحلیل را بگیرد و لحن گزارش را قضاوتی کند.	نتیجه با مستند، معیار و روش توضیح داده شود؛ از تکیه بر بداهت پرهیز شود.
3	رفتار غیرمنطقی بوده است	پریسک	«غیرمنطقی» و صف ارزشی است و بدون معیار روشن، قابل سنجش نیست.	رفتار مشاهده‌شده با معیار، رویه یا اقدام مورد انتظار مقایسه و تفاوت مشخص گزارش شود.
4	بی‌مسئولیتی کرده است	بسیار پریسک	این عبارت به شخصیت یا منش شخص برجسب می‌زند و از توصیف رفتار تخصصی فراتر می‌رود.	وظیفه، اقدام یا عدم اقدام و اثر فنی آن بدون برجسب شخصی بیان شود.
5	سوءمدیریت داشته است	پریسک	«سوءمدیریت» عنوانی کلی است و باید به تصمیم‌ها، وظایف و آثار قابل اندازه‌گیری تجزیه شود.	تصمیم یا اقدام مدیریتی مشخص، معیار مورد انتظار و اثر آن گزارش شود.
6	رفتار ناشایست داشته است	پریسک	«ناشایست» اصطلاحی ارزشی و فاقد معیار تخصصی روشن است.	رفتار عینی، زمان، زمینه و معیار مرتبط بدون قضاوت اخلاقی توصیف شود.
7	بی‌دقتی آشکار داشته است	پریسک	«بی‌دقتی» و «آشکار» هر دو بار قضاوتی دارند و ممکن است جانشین تحلیل قصور شوند.	اقدام مورد انتظار، انحراف مشاهده‌شده و پیامد فنی آن مشخص شود.
8	کاملاً غیرحرفه‌ای عمل کرده است	بسیار پریسک	عبارت کلی و شخص‌محور است و ممکن است بدون معیار حرفه‌ای مشخص، داوری درباره شخصیت یا صلاحیت فرد تلقی شود.	عملکرد با استاندارد، دستورالعمل یا وظیفه حرفه‌ای مشخص تطبیق داده شود.
9	رفتار عادی و متعارف نداشته است	پریسک	«عادی» و «متعارف» بدون مرجع مقایسه و عرف مشخص مبهم‌اند.	عرف، رویه حرفه‌ای یا معیار مقایسه معرفی و تفاوت رفتار با آن گزارش شود.
10	اقدام او قابل قبول نیست	پریسک	«قابل قبول» یک ارزیابی کلی است و معلوم نیست بر چه معیار فنی استوار است.	عدم انطباق با معیار، نقشه، دستورالعمل یا الزام مشخص بیان شود.

قاعده پیوست شماره 15 :

به جای وصف شخص، رفتار قابل مشاهده و معیار قابل سنجش را بنویسید؛ نظریه کارشناسی محل برجسب‌زنی شخصیتی یا اخلاقی نیست.

زبان بی‌طرفانه، تحلیل را قوی‌تر می‌کند؛ برجسب شخصی معمولاً چیزی به روش کارشناسی اضافه نمی‌کند.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	قطعاً ...	بسیار پریسک	«قطعاً» بالاترین درجه اطمینان را القا می‌کند و باید با داده و روش بسیار قوی پشتیبانی شود.	درجه اطمینان متناسب با شواهد بیان شود؛ مانند «یافته‌ها مؤید ... است» یا «محمّل‌ترین علت ... است».
2	بدون شک ...	بسیار پریسک	نفی هرگونه تردید معمولاً با ماهیت احتمالی بسیاری از بررسی‌های کارشناسی سازگار نیست.	منابع عدم قطعیت و حدود بررسی اعلام و از نفی مطلق تردید پرهیز شود.
3	مسلماً ...	بسیار پریسک	«مسلماً» ممکن است جای تحلیل علل رقیب و محدودیت داده را بگیرد.	نتیجه با مستندات، روش و درجه اطمینان واقعی بیان شود.
4	یقیناً ...	بسیار پریسک	یقین زبانی باید هم‌سطح یقین روش شناختی باشد؛ در غیر این صورت قطعیت کاذب می‌سازد.	در صورت نبود پشتوانه استثنایی، از عبارات‌های درجه‌بندی شده استفاده شود.
5	صد درصد ناشی از ... است	بسیار پریسک	عدد ۱۰۰ درصد می‌تواند حذف کامل علل رقیب را القا کند، حتی وقتی روش چنین توانی ندارد.	علل رقیب بررسی و نقش عامل با درجه اطمینان قابل دفاع گزارش شود.
6	۴۰ درصد مقصر است	بسیار پریسک	عدد دقیق ظاهری علمی دارد، اما بدون مدل وزن‌دهی قابل بازسازی ممکن است صرفاً قضاوت عددی باشد.	اگر وزن عددی لازم است، عوامل، معیار وزن‌دهی، روش و عدم قطعیت جداگانه تشریح شود.
7	۶۰ درصد عامل مؤثر است	پریسک	حتی سهم اثرگذاری فنی نیز بدون تعریف مقیاس و مدل ممکن است دقت کاذب ایجاد کند.	به جای درصد ناموجه، نقش نسبی عامل مانند «غالب»، «قابل توجه» یا روش عددی مستند بیان شود.
8	دقت برآورد ۹۵ درصد است	پریسک	درصد اطمینان باید از روش آماری یا مدل معتبر حاصل شود، نه برداشت شخصی.	روش محاسبه عدم قطعیت، داده‌های ورودی و سطح اطمینان آماری در صورت وجود ذکر شود.
9	مقدار دقیقاً ... است	پریسک	«دقیقاً» با خطای ابزار، روش، تقریب و عدم قطعیت اندازه‌گیری ممکن است ناسازگار باشد.	مقدار همراه با واحد، روش، دقت ابزار و در صورت لزوم بازه یا تقریب گزارش شود.
10	هیچ احتمال دیگری وجود ندارد	بسیار پریسک	حذف همه سناریوهای رقیب نیازمند بررسی جامع و پشتوانه بسیار قوی است.	سناریوهای رقیب بررسی و توضیح داده شود چرا برخی ضعیف‌تر یا ناسازگارترند؛ نه اینکه مطلقاً نفی شوند.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل شده پیشنهادی
1	اقرار کرد	پریسک	«اقرار» مفهوم حقوقی مشخصی دارد و هر گفته یا پذیرش یک واقعیت، لزوماً اقرار حقوقی نیست.	حسب مورد از «اظهار داشت»، «بیان کرد» یا «در صورت جلسه اعلام کرد» استفاده و منشأ گفته حفظ شود.
2	پذیرفت که ...	پریسک	«پذیرفت» ممکن است بار قبول مسئولیت یا تصدیق حقوقی ایجاد کند، در حالی که متن واقعی گفته محدودتر باشد.	عبارت شخص تا حد ممکن دقیق نقل یا خلاصه و از توسعه معنای آن پرهیز شود.
3	اعتراف کرد	بسیار پریسک	«اعتراف» بار کیفی و ارزشی سنگینی دارد و می‌تواند چیزی فراتر از گفته ثبت شده القا کند.	صرفاً محتوای اظهار، مرجع ثبت و تاریخ آن گزارش شود.
4	خواهان اعلام کرده که ...	نیازمند توجه	اگر منبع گفته مشخص بماند، عبارت مناسب است؛ خطر وقتی است که بعداً همان گفته به واقعیت پرونده تبدیل شود.	در سراسر گزارش منشأ «اظهار خواهان» حفظ و فقط در صورت تأیید مستقل، به یافته تبدیل شود.
5	خوانده اذعان داشته است	پریسک	«اذعان» می‌تواند پذیرش قطعی یک امر را القا کند و باید با متن واقعی گفته منطبق باشد.	از فعل خنثی‌تر مانند «اظهار داشت» یا «در پاسخ بیان کرد» استفاده شود مگر متن صریح خلاف آن باشد.
6	طبق گفته طرفین، علت ... است	پریسک	گفته طرفین درباره علت، داده روایی است و بدون تحلیل مستقل نباید نتیجه کارشناسی تلقی شود.	اظهار طرفین جداگانه ذکر و تحلیل فنی علت در بخش مستقل انجام شود.
7	طبق اظهارات، خسارت از تاریخ ... شروع شده	نیازمند توجه	تاریخ ناشی از اظهار شخص با تاریخ احراز شده از داده مستقل یکسان نیست.	«حسب اظهار ...، شروع خسارت از تاریخ ... اعلام شد؛ مستند مستقل ... ارائه شد» نشد.
8	هیچ‌یک از طرفین منکر نبودند	پریسک	عدم انکار، لزوماً اثبات واقعیت یا پذیرش حقوقی آن نیست.	فقط وضعیت پاسخ یا عدم پاسخ اشخاص گزارش شود و نتیجه مستقل از آن احراز گردد.
9	طرف مقابل این موضوع را قبول دارد	پریسک	«قبول دارد» ممکن است دامنه گفته یا سکوت شخص را بیش از واقع توسعه دهد.	منبع، عبارت یا رفتار مشخصی که مبنای این برداشت است ذکر شود.
10	بر اساس اظهارات طرفین احراز شد	بسیار پریسک	اظهارات اشخاص به‌تنهایی معمولاً هم‌سطح مشاهده، اندازه‌گیری یا سند مستقل نیستند و نباید بدون روش روشن به «احراز» ارتقا یابند.	اظهارات اشخاص به‌عنوان منبع گفته حفظ و در صورت وجود داده مستقل، نحوه تأیید یا رد آنها جداگانه تشریح شود.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	مشاهده شد	کم‌ریسک	برای گزارش دریافت مستقیم یا دیداری مناسب است، اما نباید فراتر از چیزی که واقعاً دیده شده تعمیم یابد.	موضوع، محل، زمان و حدود مشاهده مشخص شود.
2	اندازه‌گیری شد	کم‌ریسک	داده اندازه‌گیری‌شده به ابزار، روش و دقت سنجش وابسته است.	ابزار، واحد، روش و در صورت لزوم دقت یا خطای اندازه‌گیری ذکر شود.
3	استخراج شد	کم‌ریسک	این فعل برای داده برگرفته از سند، نقشه یا محاسبه مناسب است، مشروط به حفظ منشأ آن.	منبع استخراج، تاریخ و محل داده در سند یا محاسبه مشخص شود.
4	اظهار شد	کم‌ریسک	برای نقل گفته شخص مناسب است، اما فقط در صورتی که منشأ گفته در سراسر گزارش حفظ شود.	گوینده، تاریخ و موضوع اظهار مشخص و از تبدیل آن به یافته مستقل پرهیز شود.
5	محاسبه شد	نیازمند توجه	قدرت این فعل به روش عددی، داده‌های ورودی و فرض‌های محاسبه وابسته است.	فرمول، ورودی‌ها، فرض‌ها، دوره و روش محاسبه روشن شود.
6	برآورد شد	نیازمند توجه	برآورد ذاتاً تقریبی و وابسته به مدل، نمونه‌ها و فرض‌هاست.	روش برآورد، دامنه عدم قطعیت و تاریخ یا شرایط مبنا بیان شود.
7	استنباط می‌شود	پریسک	این فعل نشان می‌دهد نتیجه از تحلیل داده‌ها حاصل شده و باید مسیر استدلال قابل بازسازی داشته باشد.	داده، معیار، تحلیل و دلیل ترجیح این استنباط بر فرض‌های رقیب تشریح شود.
8	احراز شد	پریسک	«احراز» سطح بالاتری از اطمینان را القا می‌کند و صرف مشاهده یا یک قرینه برای آن کافی نیست.	مجموع داده‌ها، روش و معیارهایی که نتیجه را به سطح احراز رسانده‌اند بیان شود.
9	اثبات می‌کند	بسیار پریسک	این فعل ادعای قدرت بسیار بالا دارد و ممکن است از سطح واقعی داده و روش جلوتر برود.	فقط در صورت پشتوانه بسیار قوی به‌کار رود؛ در غیر این صورت از «مؤید است»، «سازگار است» یا «احراز شد» حسب مورد استفاده شود.
10	نشان می‌دهد	نیازمند توجه	عبارتی رایج و مفید است، اما می‌تواند از مشاهده تا استنباط را مبهم کند.	مشخص شود «نشان می‌دهد» بر مشاهده، محاسبه، سند یا تحلیل استوار است.

قاعده پیوست شماره 18 :

فعل جمله، سطح شناخت را اعلام می‌کند؛ «مشاهده»، «برآورد»، «استنباط»، «احراز» و «اثبات» هم‌قدرت نیستند.

قدرت فعل باید با قدرت واقعی داده و روش هم‌سطح باشد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل شده پیشنهادی
1	با توجه به تجربیات اینجانب ...	پریسک	تجربه می‌تواند زمینه قضاوت باشد، اما جای روش قابل توضیح و بازسازی را نمی‌گیرد.	داده، معیار، روش تحلیل و مسیر رسیدن به نتیجه صریحاً بیان شود.
2	بررسی‌های لازم انجام شد	پریسک	«لازم» بودن و نوع بررسی مبهم است و خواننده نمی‌داند چه اقداماتی واقعاً انجام شده است.	بازدید، اندازه‌گیری، تطبیق، محاسبه، آزمایش یا بررسی سند به تفکیک ذکر شود.
3	طبق عرف کارشناسی ...	پریسک	«عرف» بدون معرفی جامعه مرجع، رویه یا مبنای شناخته شده می‌تواند به ادعایی غیرقابل سنجش تبدیل شود.	عرف یا رویه حرفه‌ای مورد استناد، حوزه کاربرد و نحوه اثر آن بر نتیجه توضیح داده شود.
4	مطابق اصول فنی است	پریسک	«اصول فنی» بدون معرفی معیار، استاندارد یا ضابطه مشخص، عبارت کلی و غیرقابل بازسازی است.	اصل، ضابطه، استاندارد، نقشه یا معیار فنی مشخص معرفی و نتیجه تطبیق بیان شود.
5	مقدار متعارف است	پریسک	«متعارف» باید نسبت به بازار، عرف حرفه‌ای، نمونه‌های مقایسه‌ای یا معیار مشخص تعریف شود.	جامعه مقایسه، داده‌های مرجع، زمان و معیار تشخیص متعارف بودن ذکر شود.
6	مناسب تشخیص داده شد	پریسک	«مناسب» یک قضاوت کلی است و معلوم نیست با چه معیار یا هدفی سنجیده شده است.	هدف ارزیابی و معیارهای سنجش مناسب بودن به صورت روشن بیان شود.
7	کافی است	پریسک	کفایت بدون تعیین هدف، معیار و حدود بررسی مبهم است.	مشخص شود چه چیزی برای کدام هدف و بر اساس چه معیار یا روش، کافی ارزیابی شده است.
8	نتیجه کارشناسی همین است	بسیار پریسک	نتیجه بدون مسیر استدلال، حتی اگر درست باشد، قابلیت بازسازی و دفاع را کاهش می‌دهد.	داده‌های کلیدی، معیار، مراحل تحلیل و نتیجه نهایی در زنجیره‌ای روشن ارائه شود.
9	بررسی تخصصی انجام شده است	نیازمند توجه	عبارت مناسب است ولی بدون شرح روش، ارزش اثباتی و آموزشی محدودی دارد.	نوع بررسی تخصصی، ابزار، داده ورودی و معیار تحلیل به اختصار معرفی شود.
10	بر اساس مجموع اوضاع و احوال ...	پریسک	عبارت بسیار کلی است و ممکن است معلوم نباشد کدام داده‌ها واقعاً در نتیجه مؤثر بوده‌اند.	عوامل مؤثر اصلی فهرست و وزن یا نقش هرکدام در استدلال توضیح داده شود.

قاعده پیوست شماره 19 :

روش باید فاصله میان داده و نتیجه را پر کند؛ هر نتیجه مهم باید تا حد متناسب قابل بازسازی باشد: چه داده‌ای، با چه معیاری، چگونه تحلیل شد و چرا به این نتیجه رسید.
«تجربه» ارزشمند است، اما جای روشی قابل توضیح و قابل بازسازی را نمی‌گیرد.

ردیف	واژه یا عبارت پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل شده پیشنهادی
1	مستأجر مستحق سرقتی است	بسیار پریسک	استحقاق حق، نتیجه حقوقی است و ممکن است خارج از مأموریت تخصصی کارشناس باشد.	«در فرض احراز وجود حق سرقتی توسط مرجع رسیدگی کننده، ارزش آن در تاریخ ... مبلغ ... برآورد می شود.»
2	سند معتبر است	پریسک	اعتبار حقوقی سند لزوماً از بررسی فنی یا مشاهده ظاهری آن به دست نمی آید.	«با فرض صحت و اعتبار سند ارائه شده، محاسبات [] ارزیابی بر مبنای مفاد آن انجام شد.»
3	قرارداد صحیح و لازم الاجراست	بسیار پریسک	صحت و لزوم قرارداد از مسائل حقوقی است و نباید به صورت فرض پنهان وارد محاسبه شود.	«در فرض اعتبار و قابلیت استناد قرارداد نزد مرجع رسیدگی کننده، نتیجه فنی [] محاسباتی ... است.»
4	تاریخ اعلام شده صحیح است	پریسک	اگر تاریخ مستقلاً احراز نشده باشد، استفاده قطعی از آن می تواند نتیجه را بیش از داده تقویت کند.	«با فرض پذیرش تاریخ ... به عنوان تاریخ مبنای محاسبه ... انجام شد.»
5	مالکیت متعلق به آقای ... است	بسیار پریسک	تشخیص نهایی مالکیت ممکن است نیازمند رسیدگی حقوقی و بررسی اسناد خارج از صلاحیت تخصصی باشد.	«در فرض احراز مالکیت آقای ... توسط مرجع صالح، ارزیابی سهم [] ملک به شرح ... است.»
6	فسخ قرارداد محقق شده است	بسیار پریسک	تحقق و آثار فسخ موضوع حقوقی است و کارشناس نباید آن را پیش فرض پنهان محاسبه قرار دهد.	«در فرض احراز فسخ از تاریخ ... آثار مالی مورد سؤال بر مبنای این تاریخ محاسبه می شود.»
7	تاخیر از تاریخ ... شروع شده است	پریسک	مبدأ تاخیر ممکن است وابسته به تفسیر تعهدات و وقایع حقوقی باشد.	سناریوهای محاسباتی بر اساس تاریخ های محتمل [] اعلامی جدا و تعیین مبدأ حقوقی به مرجع رسیدگی واگذار شود.
8	وجه التزام تعلق دارد	بسیار پریسک	اصل استحقاق یا تعلق وجه التزام یک نتیجه حقوقی است؛ کارشناس می تواند مبلغ را بر فرض تحقق شرایط محاسبه کند.	«در فرض احراز شرایط استحقاق وجه التزام، مبلغ آن طبق بند ... تا تاریخ ... معادل ... است.»
9	این هزینه بر عهده خوانده است	بسیار پریسک	تحمل نهایی هزینه به شخص، ممکن است تصمیم درباره مسئولیت حقوقی باشد.	هزینه فنی محاسبه و «تعیین شخص مکلف به پرداخت» به مرجع رسیدگی واگذار شود.
10	خواهان حق مطالبه دارد	بسیار پریسک	وجود حق مطالبه، حکم درباره استحقاق است نه صرفاً یافته تخصصی.	«در صورت احراز حق مطالبه توسط مرجع رسیدگی کننده، ارزش موضوع مورد سؤال ... برآورد می شود.»

قاعده پیوست شماره 20 :

هرگاه پاسخ فنی به یک موضوع حقوقی مورد اختلاف وابسته است، فرض را آشکار کنید؛ محاسبه را انجام دهید، اما احراز حق و اثر حقوقی را به مرجع رسیدگی بسپارید.
فرض حقوقی را شفاف بنویسید؛ فرض پنهان یکی از منابع اصلی سوءبرداشت و اعتراض به نظریه است.

ردیف	هشدار پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
1	خلط مشاهده با استنباط	بسیار پریسک	آنچه دیده شده با نتیجه تحلیلی یکی نیست؛ حذف این مرز، قدرت جمله را مصنوعی افزایش می‌دهد.	مشاهده مستقیم را جدا ثبت و استنباط کارشناسی را با ذکر داده و روش در بخش مستقل بیان کنید.
2	تبدیل اظهار طرف به یافته	بسیار پریسک	گفته اشخاص ممکن است پس از چند سطر به «واقعیت پرونده» تبدیل شود، در حالی که مستقلاً تأیید نشده است.	منشأ اظهار را تا پایان حفظ و فقط در صورت تأیید مستقل، آن را به یافته تبدیل کنید.
3	نتیجه بدون بیان روش	پریسک	نتیجه‌ای که مسیر رسیدن به آن روشن نیست، حتی اگر درست باشد، قابلیت بازسازی و دفاع کمتری دارد.	داده، معیار، روش تحلیل و علت ترجیح نتیجه بر فرض‌های دیگر ذکر شود.
4	تقدم زمانی به جای سببیت	بسیار پریسک	اینکه یک رویداد قبل از رویداد دیگر رخ داده، به تنهایی رابطه علی را ثابت نمی‌کند.	سازوکار فنی اثر، توالی زمانی و علل رقیب هم‌زمان بررسی شوند.
5	حذف علل رقیب	بسیار پریسک	رسیدن به علت قوی بدون بررسی سناریوهای رقیب می‌تواند قطعیت کاذب ایجاد کند.	علل محتمل رقیب فهرست و توضیح داده شود چرا با داده‌ها سازگارتر یا ناسازگارترند.
6	جهش از سببیت به تقصیر	بسیار پریسک	وجود عامل مؤثر لزوماً به معنای مقصر بودن شخص مرتبط نیست.	وظیفه، رفتار، عدم انطباق، نقش فنی و انتساب جداگانه تحلیل شود.
7	درصدگذاری بدون مدل	بسیار پریسک	عدد دقیق بدون روش وزندهی قابل بازسازی، دقت ظاهری ایجاد می‌کند.	در صورت ضرورت عدد، معیارها، وزن‌ها، مدل و عدم قطعیت توضیح داده شود.
8	تبدیل سهم انرژی‌گذاری به مسئولیت	بسیار پریسک	سهم فنی یک عامل با سهم حقوقی مسئولیت یک شخص یکسان نیست.	سهم یا نقش فنی عامل گزارش و تعیین اثر حقوقی به مرجع رسیدگی واگذار شود.
9	انتساب بدون احراز وظیفه	بسیار پریسک	نسبت دادن رفتار یا عدم اقدام به شخص بدون روشن‌بودن منشأ و زمان وظیفه، پایه انتساب را سست می‌کند.	منشأ وظیفه، زمان فعال بودن آن، اختیار و امکان اقدام، و رفتار احرازشده مشخص شود.
10	استفاده مبهم از «مسئول»	پریسک	«مسئول» می‌تواند عنوان سازمانی، قراردادی، فنی یا مسئول جبران خسارت باشد.	نوع مسئولیت موردنظر را دقیق تعریف یا به جای آن وظیفه و نقش فنی شخص را بیان کنید.

قاعده پیوست شماره 21 :

پیش از امضای نظریه، این ده هشدار را مرور کنید؛ بسیاری از خطاهای پریسک نه در داده، بلکه در جهش میان داده، تحلیل، انتساب و نتیجه رخ می‌دهند.

بازخوانی نهایی، آخرین فرصت برای شکار جهش‌های زبانی پیش از ابلاغ نظریه است.

ردیف	هشدار پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
11	خلط عدم انطباق و تخلف	بسیار پریسک	عدم انطباق فنی یا یک معیار، لزوماً به معنای تحقق عنوان حقوقی یا انتظامی «تخلف» نیست.	معیار مشخص و نوع عدم انطباق گزارش و عنوان حقوقی به مرجع صالح واگذار شود.
12	تعیین اثر حقوقی خارج از مأموریت	بسیار پریسک	کارشناس ممکن است از یافته تخصصی به نتیجه‌ای درباره حق، الزام یا اثر حقوقی عبور کند.	یافته فنی روشن بیان و اثر حقوقی حسب حدود مأموریت و صلاحیت به مرجع رسیدگی واگذار شود.
13	خلط محاسبه و استحقاق	بسیار پریسک	محاسبه مبلغ یا احراز اینکه شخص حق دریافت آن را دارد یکسان نیست.	مبلغ بر اساس مبنا، دوره و روش محاسبه و اصل استحقاق جداگانه تعیین تکلیف شود.
14	محاسبه بدون فرض حقوقی روشن	پریسک	اگر متغیر حقوقی مورد اختلاف در محاسبه پنهان بماند، نتیجه می‌تواند به اشتباه قطعی تلقی شود.	فرض حقوقی یا سناریوی مورد استفاده پیش از محاسبه به صراحت اعلام شود.
15	خلط زمان مشاهده و وقوع	بسیار پریسک	دیدن وضعیت در امروز زمان ایجاد آن را در گذشته ثابت نمی‌کند.	زمان مشاهده، شواهد تاریخی و زمان وقوع احتمالی جداگانه گزارش شوند.
16	نتیجه تاریخی بدون داده تاریخی	بسیار پریسک	اظهارنظر درباره وضعیت گذشته بدون عکس، سند، گزارش، داده یا قرینه تاریخی کافی آسیب‌پذیر است.	منبع داده تاریخی و حدود اطمینان نتیجه صریحاً ذکر شود.
17	ارزش بدون تاریخ مبنا	پریسک	ارزش‌گذاری بدون تعیین تاریخ مبنا، نتیجه را مبهم و غیرقابل مقایسه می‌کند.	نوع ارزش و تاریخ دقیق مبنا در متن نتیجه درج شود.
18	استفاده از «قیمت واقعی» بدون تعریف	پریسک	«قیمت واقعی» معیار حرفه‌ای مشخصی نیست و ممکن است انواع متفاوت ارزش را مخلوط کند.	نوع ارزش مانند ارزش بازار، ارزش جایگزینی یا ارزش دفتری و روش تعیین آن مشخص شود.
19	نتیجه کلی از بازدید محدود	بسیار پریسک	بازدید بخشی از موضوع نمی‌تواند بدون مبنا به کل ساختمان، ملک یا سامانه تعمیم یابد.	بخش‌های بررسی‌شده و بخش‌های خارج از دسترس مشخص و دامنه نتیجه به همان حدود مقید شود.
20	تأیید کلی ایمنی یا استحکام	بسیار پریسک	ایمنی و استحکام به خطر، عضو، شرایط، معیار و دامنه بررسی وابسته‌اند و تأیید کلی می‌تواند بسیار فراتر از داده باشد.	نتیجه نسبت به عضو یا سامانه مشخص، خطر مورد بررسی، معیار و محدودیت‌ها بیان شود.

قاعده پیوست شماره 22 :

هشدارهای ۱۱ تا ۲۰ عمدتاً جلوی یک خطای مشترک را می‌گیرند: بزرگ‌تر کردن نتیجه از داده، زمان، دامنه یا مأموریت واقعی بررسی.

هرچه دامنه واقعی بررسی محدودتر است، دامنه نتیجه نیز باید محدودتر بماند.

ردیف	هشدار پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
21	عدم اعلام محدودیت دسترسی	پریسک	اگر بخشی از موضوع قابل مشاهده یا بررسی نبوده و این محدودیت اعلام نشود، نتیجه ممکن است بیش از دامنه واقعی بررسی فهمیده شود.	بخش‌های خارج از دسترس، علت محدودیت و اثر آن بر نتیجه صریحاً ذکر شود.
22	تبدیل فقدان سند در پرونده به فقدان خارجی	بسیار پریسک	نبود سند در مدارک ارائه‌شده ثابت نمی‌کند آن سند در عالم خارج وجود ندارد.	«در مدارک ارائه‌شده» بررسی‌شده، سند مربوط مشاهده نشد» و منشأ شناخت حفظ شود.
23	استفاده از استاندارد بدون معرفی مرجع	پریسک	واژه «استاندارد» بدون شماره، عنوان، ویرایش یا مرجع، نتیجه را غیرقابل بازسازی می‌کند.	مرجع، شماره، عنوان، ویرایش و بند مورد استناد دقیقاً معرفی شود.
24	عنوان حقوقی به جای توصیف فنی	بسیار پریسک	برجسب‌های حقوقی می‌توانند نتیجه‌ای فراتر از یافته تخصصی ایجاد کنند.	وضعیت عینی، رفتار، عدم انطباق یا اثر فنی توصیف و عنوان حقوقی جدا شود.
25	استفاده از جرم و جعل بدون تفکیک فنی و حقوقی	بسیار پریسک	«جرم» و «جعل» عناوین حقوقی‌اند؛ یافته فنی ممکن است فقط آثار دستکاری، الحاق یا عدم انطباق را نشان دهد.	نشانه‌های فنی دقیق گزارش و عنوان حقوقی به مرجع صالح واگذار شود.
26	انتساب سوءنیت یا عمد بدون مبنا	بسیار پریسک	قصد و سوءنیت وضعیت ذهنی‌اند و از صرف رفتار یا نتیجه آن قابل استخراج نیستند.	رفتار، مکاتبات، اظهارها و توالی زمانی گزارش و از ذهن‌خوانی پرهیز شود.
27	مالکیت‌سنجی صرفاً از روی تصرف	بسیار پریسک	تصرف یک وضعیت عینی است و به‌تنهایی مالکیت حقوقی را ثابت نمی‌کند.	وضعیت تصرف و اسناد مالکیت جداگانه گزارش و نتیجه حقوقی تفکیک شود.
28	غصب‌خواندن صرف تداخل	بسیار پریسک	تداخل هندسی با عنوان حقوقی غصب یکسان نیست.	میزان و محدوده تداخل بر اساس برداشت و اسناد توصیف و عنوان غصب به مرجع واگذار شود.
29	خلط صلاحیت و تجربه	بسیار پریسک	تجربه شخصی یا دانش عمومی نمی‌تواند جای صلاحیت رسمی کارشناسی را بگیرد.	موضوع با عنوان و حدود صلاحیت رسمی تطبیق و بخش خارج از صلاحیت اعلام شود.
30	توسعه خودسرانه مأموریت	بسیار پریسک	مفید بودن بررسی اضافی، مجوز ورود به موضوعی خارج از قرار کارشناسی نیست.	نیاز به بررسی خارج از مأموریت به مرجع اعلام و در صورت لزوم تکمیل قرار درخواست شود.

قاعده پیوست شماره 23 :

هشدارهای ۲۱ تا ۳۰ عمدتاً یک چیز را یادآوری می‌کنند: منشأ داده، مرز صلاحیت و دامنه مأموریت باید در تمام طول نظریه قابل ردیابی بماند.

تجربه، عنوان حقوقی و عبارت کلی هیچ‌کدام جای منشأ داده و مرز مأموریت را نمی‌گیرند.

ردیف	هشدار پریسک	سطح ریسک	چرا حساس است؟	بیان کنترل‌شده پیشنهادی
31	تصور اینکه قرار کارشناسی صلاحیت ایجاد می‌کند	بسیار پریسک	ارجاع مرجع رسیدگی فقط مأموریت را تعیین می‌کند و نمی‌تواند حدود صلاحیت رسمی کارشناس را توسعه دهد.	هر بند قرار با عنوان و حدود صلاحیت رسمی تطبیق و بخش خارج از صلاحیت صریحاً اعلام شود.
32	استفاده بیش از حد از عبارات احتیاطی	پریسک	احتیاط افراطی می‌تواند نظریه را مبهم، غیرصریح و کم‌فایده کند.	در صورت وجود داده کافی، نتیجه تخصصی روشن داده شود و محدودیت‌ها فقط به اندازه واقعی درج شوند.
33	نظریه غیرصریح	بسیار پریسک	ابهام در نتیجه، مرجع رسیدگی را ناچار به حدس درباره نظر کارشناس می‌کند.	پاسخ هر سؤال قرار در بخش نتیجه به صورت روشن، مستقل و بدون تعارف زبانی ارائه شود.
34	نتیجه فاقد قابلیت بازسازی	بسیار پریسک	نتیجه‌ای که مسیر داده، معیار و روش آن روشن نیست، قابلیت ارزیابی و دفاع کمتری دارد.	داده‌های کلیدی، معیار، روش و زنجیره استدلال تا نتیجه نهایی مشخص شود.
35	دقت عددی بیش از دقت روش	بسیار پریسک	رقم یا درصد دقیق بدون مدل و دقت متناظر، ظاهری علمی ایجاد می‌کند بدون پشتوانه کافی.	سطح دقت عددی با دقت ابزار، داده و مدل متناسب و عدم قطعیت اعلام شود.
36	تبدیل عدم احراز به احراز عدم	بسیار پریسک	اینکه چیزی احراز نشد، لزوماً به معنای احراز نبودن آن نیست.	از «با اطلاعات موجود احراز نشد» استفاده و از نتیجه «وجود ندارد» بدون پشتوانه مستقل پرهیز شود.
37	تبدیل قرینه به اثبات	بسیار پریسک	یک قرینه ممکن است احتمال یا جهت تحلیل را تقویت کند، اما لزوماً موضوع را اثبات نمی‌کند.	قرینه به عنوان قرینه باقی بماند و در کنار سایر داده‌ها و علل رقیب ارزیابی شود.
38	استفاده از برجسب به جای تحلیل	پریسک	واژه‌هایی مثل «بی‌مسئولیتی»، «تخلف» یا «غیر حرفه‌ای» می‌توانند جای توصیف رفتار و معیار را بگیرند.	رفتار، وظیفه، معیار، عدم انطباق و اثر فنی به صورت قابل سنجش بیان شود.
39	خلط صلاحیت با مأموریت	بسیار پریسک	داشتن صلاحیت به‌تنهایی مجوز ورود به موضوع خارج از قرار نیست و وجود موضوع در قرار نیز صلاحیت ایجاد نمی‌کند.	فقط در نقطه اشتراک «صلاحیت رسمی» و «موضوع ارجاع» اظهارنظر شود.
40	استفاده از واژه نسبی بدون مرجع مقایسه	پریسک	واژه‌هایی مانند «زیاد»، «کم»، «متعارف»، «شدید» یا «مناسب» بدون مرجع، مبهم و غیرقابل سنجش‌اند.	مرجع مقایسه، بازه، معیار، نمونه یا شاخصی که واژه نسبی بر اساس آن به کار رفته مشخص شود.

قاعده پیوست شماره 24 :

آخرین ده هشدار، کیفیت زبانی نظریه را می‌سنجند: صراحت، بازسازی‌پذیری، تناسب قطعیت، مرز صلاحیت و استفاده از معیارهای قابل سنجش.

صراحت حرفه‌ای یعنی نتیجه روشن یا پشتوانه روشن؛ نه قطعیت نمایی و نه احتیاط فلج‌کننده.

ردیف	پرسش کنترل نهایی	محور	چرا مهم است؟	اقدام کنترلی
1	منشأ هر یافته مهم مشخص است؟	داده	مشاهده، سند، اندازه‌گیری، محاسبه یا اظهار اشخاص باید قابل تشخیص باشد.	منشأ یافته را در همان جمله یا نزدیک‌ترین بخش مرتبط ذکر کنید.
2	گفته طرفین از یافته کارشناس تفکیک شده است؟	منشأ	اظهار اشخاص تا زمان تأیید مستقل، یافته کارشناسی محسوب نمی‌شود.	از «اظهار داشت» اعلام شد» استفاده و نتیجه مستقل را جدا بنویسید.
3	«عدم مشاهده» به «عدم وجود» تبدیل نشده است؟	قطعیت	ندیدن یک امر در دامنه بررسی، نبود آن در عالم خارج را ثابت نمی‌کند.	دامنه مشاهده و محدودیت دسترسی را صریح حفظ کنید.
4	سببیت بدون بررسی عوامل رقیب اعلام نشده است؟	سببیت	توالی زمانی یا همبستگی به تنهایی برای نتیجه علی کافی نیست.	سازوکار اثر، توالی زمانی و علل رقیب را بررسی کنید.
5	انتساب رفتار به شخص مستند به وظیفه و عملکرد اوست؟	انتساب	بدون احراز وظیفه، اختیار، زمان و رفتار، انتساب می‌تواند بی‌پایه باشد.	منشأ وظیفه و رفتار یا عدم اقدام احراز شده را مشخص کنید.
6	درصدها روش قابل توضیح دارند؟	عدد	درصد بدون مدل وزن‌دهی و معیار، دقت کاذب تولید می‌کند.	معیار، وزن، روش و حدود عدم قطعیت عدد را بیان کنید.
7	نتیجه در حدود صلاحیت و مأموریت است؟	مرز	صلاحیت رسمی و موضوع قرار دو شرط مستقل اظهار نظرند.	هر نتیجه را با نقطه اشتراک صلاحیت رسمی و موضوع ارجاع تطبیق دهید.
8	دامنه نتیجه از دامنه واقعی بررسی گسترده‌تر نشده است؟	دامنه	بازدید یا بررسی محدود، نتیجه نامحدود را پشتیبانی نمی‌کند.	اجزای بررسی شده، خارج از دسترس و حدود تعمیم نتیجه را مشخص کنید.
9	زمان مشاهده با زمان وقوع اشتباه نشده است؟	زمان	مشاهده امروز، تاریخ ایجاد وضعیت را به تنهایی ثابت نمی‌کند.	زمان مشاهده، وقوع احتمالی و دوره اثر را از هم جدا کنید.
10	واژه‌های قوی آگاهانه و با پشتوانه کافی استفاده شده‌اند؟	زبان	واژه‌هایی مانند «قطعاً»، «مقصر»، «مسئول»، «مستحق»، «مالک واقعی» و «غیرقانونی» بار نتیجه را بالا می‌برند.	قدرت واژه را با داده، روش، صلاحیت، مأموریت و سطح واقعی قطعیت تطبیق دهید.

قاعده پیوست شماره 25 :

قبل از امضا فقط ۶۰ ثانیه وقت بگذارید: منشأ، روش، سببیت، انتساب، عدد، صلاحیت، مأموریت، دامنه، زمان و قدرت واژه‌ها را یک‌بار دیگر کنترل کنید.
این چک‌لیست جای تحلیل را نمی‌گیرد؛ آخرین سد کنترل کیفیت پیش از امضای نظریه است.

ردیف	اصل منشور	محور	چرا مهم است؟	اقدام پیشنهادی
1	آنچه دیده‌اید را از آنچه استنباط کرده‌اید جدا کنید.	منشأ	مشاهده و استنباط دو سطح متفاوت از شناخت‌اند و نباید در یک جمله ادغام شوند.	مشاهده را مستقل ثبت و استنباط را با ذکر داده و مسیر تحلیل ارائه کنید.
2	گفته اشخاص را بدون بررسی به یافته خود تبدیل نکنید.	اظهارات	تکرار یک گفته در گزارش، آن را به واقعیت احرازشده تبدیل نمی‌کند.	منشأ گفته را حفظ و فقط در صورت تأیید مستقل، نتیجه کارشناسی جداگانه ارائه کنید.
3	هر نتیجه مهم باید مسیر استدلال قابل بازسازی داشته باشد.	روش	نتیجه بدون روش و معیار روشن، قابلیت ارزیابی و دفاع کمتری دارد.	داده، معیار، روش و علت رسیدن به نتیجه را به‌اندازه لازم توضیح دهید.
4	عدم مشاهده را با عدم وجود اشتباه نگیرید.	دامنه	ندیدن یک امر در محدوده بررسی، نبود آن در عالم خارج را ثابت نمی‌کند.	زمان، دامنه مشاهده و محدودیت دسترسی را در متن نتیجه حفظ کنید.
5	عدم انطباق، سببیت، انتساب، تصویر و مسئولیت را در یک جمله ادغام نکنید.	تحلیل	هرکدام از این مفاهیم پرسش، معیار و سطح نتیجه متفاوتی دارند.	زنجیره تحلیل را مرحله‌به‌مرحله و با تفکیک هر حلقه تنظیم کنید.
6	عددی دقیق‌تر از روش خود تولید نکنید.	عدد	عدد دقیق بدون دقت متناظر در داده و مدل، دقت کاذب ایجاد می‌کند.	تعداد ارقام، درصدها و بازه‌ها را با دقت واقعی ابزار و روش هماهنگ کنید.
7	قرار کارشناسی صلاحیت جدید ایجاد نمی‌کند.	صلاحیت	ارجاع موضوع فقط مأموریت را تعیین می‌کند و حدود صلاحیت رسمی را توسعه نمی‌دهد.	پیش از پاسخ، هر بند قرار را با صلاحیت رسمی خود تطبیق دهید.
8	نتیجه را از دامنه واقعی بررسی گسترده‌تر نکنید.	دامنه	بازدید یا بررسی محدود، نتیجه نامحدود را پشتیبانی نمی‌کند.	بخش‌های بررسی‌شده، بررسی‌نشده و حدود تعمیم نتیجه را مشخص کنید.
9	احتیاط را بهانه مبهم‌نویسی نکنید.	صراحت	احتیاط حرفه‌ای نباید پاسخ روشن و قابل استفاده را به متن مبهم تبدیل کند.	در صورت وجود داده کافی، نتیجه صریح بدهید و محدودیت‌ها را فقط به اندازه واقعی ذکر کنید.
10	نه ضعیف‌تر از داده‌ها سخن بگویید و نه قوی‌تر از آنها.	زبان	قدرت جمله باید هم‌سطح قدرت داده، روش، صلاحیت و مأموریت باشد.	درجه قطعیت، فعل و واژه‌های نتیجه را با پشتوانه واقعی آن تنظیم کنید.

قاعده پیوست شماره 26 :

این ده اصل، هسته زبان کارشناسی کم‌ریسک‌اند: منشأ روشن، روش بازسازی‌پذیر، مرز صلاحیت، دامنه واقعی و قدرت زبانی متناسب با پشتوانه.

منشور خوب فقط خوانده نمی‌شود؛ باید در متن نظریه دیده شود.

ردیف	مؤلفه اصل	پرسش کنترل	چرا مهم است؟	اقدام کنترلی
1	داده	آیا داده کافی، معتبر و مرتبط وجود دارد؟	اگر داده ناکافی یا نامعتبر باشد، نتیجه هر قدر خوب نوشته شود قابل اتکا نیست.	منشأ، کفایت و ارتباط داده با سؤال کارشناسی را کنترل کنید.
2	روش	آیا مسیر تبدیل داده به نتیجه روشن و قابل بازسازی است؟	نتیجه بدون روش، قابل ارزیابی و دفاع کامل نیست.	معیار، روش تحلیل، محاسبه یا مقایسه را به اندازه لازم توضیح دهید.
3	صلاحیت	آیا موضوع در حدود صلاحیت تخصصی کارشناس است؟	دانش و تجربه، جای صلاحیت رسمی را نمی‌گیرد.	موضوع را با عنوان و حدود صلاحیت رسمی تطبیق دهید.
4	مأموریت	آیا اظهارنظر در حدود موضوع ارجاع است؟	داشتن صلاحیت، مجوز ورود به هر موضوع مرتبط نیست.	هر نتیجه را به سؤال یا بند مشخص قرار کارشناسی متصل کنید.
5	دامنه	آیا دامنه واقعی بررسی، نتیجه را پوشش می‌دهد؟	بازدید یا بررسی محدود، نتیجه نامحدود را پشتیبانی نمی‌کند.	دامنه مشاهده، دسترسی، اسناد و بخش‌های بررسی‌نشده را مشخص کنید.
6	زمان	آیا داده‌ها اجازه اظهارنظر درباره زمان یا دوره مورد نظر را می‌دهند؟	مشاهده امروز لزوماً وضعیت گذشته را ثابت نمی‌کند.	زمان مشاهده، زمان وقوع و دوره اثر را از هم جدا کنید.
7	اصل سقف نتیجه	آیا قدرت گزاره از ضعیف‌ترین حلقه بیشتر شده است؟	اگر پنج مؤلفه قوی و یک مؤلفه ضعیف باشد، همان حلقه ضعیف سقف نتیجه را تعیین می‌کند.	درجه قطعیت و قدرت واژه‌ها را بر اساس ضعیف‌ترین مؤلفه تنظیم کنید.
8	واژه قرمز	آیا واژه قوی، کنترل سختگیرانه‌تر را پشت سر می‌گذارد؟	واژه‌هایی مانند «مقصر»، «مستحق»، «باطل» یا «قطعاً» نیازمند پشتوانه بیشتری هستند.	پیش از کاربرد واژه قرمز، هر شش مؤلفه را سختگیرانه‌تر کنترل کنید.
9	عبارت محدودکننده	آیا عبارت حفاظتی واقعاً دامنه نتیجه را کاهش می‌دهد؟	عبارت محدودکننده فقط وقتی مفید است که محدودیت واقعی را در نتیجه منعکس کند.	محدودیت داده، دامنه یا زمان را در خود نتیجه بازتاب دهید.
10	کنترل نهایی	آیا قدرت جمله از پشتوانه واقعی آن جلو زده است؟	بسیاری از خطاهای زبانی از جلو زدن قدرت جمله از پشتوانه واقعی ایجاد می‌شوند.	پیش از امضا، ضعیف‌ترین حلقه را پیدا و نتیجه را با آن هم‌سطح کنید.

ردیف	نمونه □ عنوان	نوع ریسک	چرا حساس است؟	اقدام کنترلی
1	ریسک صلاحیتی	احتمال ورود به تخصص یا صلاحیت رشته دیگر	ممکن است کارشناس از مرز صلاحیت رسمی خود عبور کند، حتی اگر موضوع برای او آشنا یا مرتبط باشد.	پیش از اظهارنظر، موضوع را با عنوان و حدود صلاحیت رسمی تطبیق دهید.
2	ریسک تصمیم حقوقی	احتمال تبدیل یافته تخصصی به حکم درباره حق یا اثر حقوقی	واژه می‌تواند کارشناس را از گزارش فنی به تعیین حق، بطلان، استحقاق، مالکیت یا الزام سوق دهد.	یافته تخصصی را جدا و تصمیم درباره اثر حقوقی را به مرجع رسیدگی واگذار کنید.
3	ریسک انتساب	احتمال نسبت دادن رفتار، تقصیر، قصد یا مسئولیت به شخص	ممکن است یک واژه از توصیف رفتار عبور کند و نتیجه‌ای شخص محور درباره فرد ایجاد کند.	وظیفه، رفتار، عدم انطباق و نقش فنی را جداگانه و مستند بیان کنید.
4	ریسک قطعیت	احتمال قوی‌تر نشان دادن نتیجه از قدرت واقعی داده و روش	واژه‌هایی مانند «قطعاً» یا «یقیناً» می‌توانند سطح اطمینان را بیش از پشتوانه واقعی نشان دهند.	درجه قطعیت را با داده، روش، دامنه، زمان و علل رقیب هم‌سطح کنید.
5	یک واژه، چند ریسک	ممکن است یک عبارت هم‌زمان بیش از یک ریسک را فعال کند	مثلاً «مالک واقعی» می‌تواند هم ریسک تصمیم حقوقی و هم ریسک قطعیت داشته باشد.	هر واژه قوی را از منظر هر چهار ریسک جداگانه ممیزی کنید.
6	مقصر اصلی	معمولاً هم ریسک انتساب و هم ریسک قطعیت را فعال می‌کند	این عبارت هم شخص را هدف می‌گیرد و هم رتبه‌بندی قطعی میان عوامل ایجاد می‌کند.	به‌جای آن، عوامل مؤثر و نقش نسبی آنها را با روش روشن تحلیل کنید.
7	مستحق دریافت است	معمولاً ریسک تصمیم حقوقی را فعال می‌کند	محاسبه مبلغ یا ارزش، به‌خودی‌خود استحقاق حقوقی ایجاد نمی‌کند.	از تکنیک «در فرض احراز استحقاق توسط مرجع رسیدگی» استفاده کنید.
8	با سوءنیت اقدام کرده	ترکیبی از ریسک انتساب و قطعیت	وضعیت ذهنی شخص از صرف مشاهده رفتار یا نتیجه آن قابل احراز نیست.	رفتار، اختراعات، مکاتبات و توالی زمانی را گزارش و از ذهن خوانی پرهیز کنید.
9	قطعا غیرقانونی است	ترکیبی از ریسک تصمیم حقوقی و قطعیت	هم نتیجه حقوقی می‌دهد و هم آن را با بالاترین درجه قطعیت بیان می‌کند.	مقرره یا ضابطه مشخص را ذکر و عدم انطباق را بدون حکم حقوقی نهایی گزارش کنید.
10	کاربرد عملی	طبقه‌بندی برای هشدار و ممیزی است، نه ممنوعیت مطلق	واژه نارنجی یا قرمز می‌تواند در جای درست قابل دفاع باشد، اما باید آزمون سختگیرانه‌تری را پشت سر بگذارد.	پیش از امضا، نوع یا انواع ریسک هر واژه قوی را مشخص و پشتوانه آن را کنترل کنید.

قاعده پیوست شماره 28 :

چهار نوع ریسک حکم ممنوعیت نیستند؛ نقشه ریسک‌اند. هرچه یک واژه چند نوع ریسک را هم‌زمان فعال کند، ممیزی آن باید سختگیرانه‌تر باشد.

هدف این طبقه‌بندی، تشخیص نوع خطر پیش از آن است که یک واژه به نتیجه‌ای ناخواسته تبدیل شود.

ردیف	نمونه عنوان	سطح کارکرد	چرا حساس است؟	اقدام کنترلی
1	سبز مشاهده شده، اندازه‌گیری شده، طبق سند، در زمان بازدید	کنترل عادی؛ عمدتاً گزارش داده یا محدودیت	این عبارات معمولاً منشأ داده یا محدودیت را روشن می‌کنند و ذاتاً ریسک بالایی ندارند.	منشأ، زمان و دامنه را دقیق نگه دارید و از تعمیم بی‌منا پرهیز کنید.
2	زرد احراز شده، برآورد شده، علت، تأخیر، استاندارد	نیازمند تعیین زمینه، معیار یا روش	این واژه‌ها بدون تعیین معیار، روش یا زمینه می‌توانند مبهم یا بیش‌ازحد قوی شوند.	معیار، روش، تاریخ، مرجع یا مبنای فنی را کنار نتیجه مشخص کنید.
3	نارنجی ناشی از، عامل غالب، قصور، فاقد مجوز، قابل انتساب	استنباط قوی، سببیت یا انتساب	واژه از گزارش صرف داده عبور می‌کند و به تحلیل قوی، سببیت یا نسبت‌دادن نتیجه به شخص نزدیک می‌شود.	زنجیره استدلال، علل رقیب، وظیفه و مبنای انتساب را روشن و قابل بازسازی کنید.
4	قرمز مقصر، مستحق، غاصب، باطل، سوءنیت، قطعاً	احتمال ورود به تصمیم حقوقی، انتساب شخصی یا قطعیت بسیار بالا	این واژه‌ها می‌توانند به سرعت نظریه را از پاسخ تخصصی به حکم حقوقی، شخص‌محور یا قطعی تبدیل کنند.	قبل از استفاده، صلاحیت، مأموریت، داده، روش، دامنه، زمان و نوع ریسک را سختگیرانه کنترل کنید.
5	سبز همیشه بی‌خطر نیست مثلاً «طبق سند» اگر سند محل اختلاف باشد، به فرض حقوقی نیاز دارد.	زمینه می‌تواند سطح ریسک را تغییر دهد	رنگ فقط هشدار اولیه است و جای تحلیل موردی را نمی‌گیرد.	زمینه پرونده، محل اختلاف و حدود اعتبار منبع را جداگانه بررسی کنید.
6	زرد می‌تواند قابل دفاع باشد «برآورد شده» اگر روش و تاریخ مبنا روشن باشد، عبارت حرفه‌ای و قابل دفاعی است.	با تکمیل زمینه، معیار و روش	بسیاری از واژه‌های زرد با اطلاعات کافی به‌خوبی قابل استفاده‌اند.	دلیل، روش و حدود عدم قطعیت را در همان بخش نتیجه روشن کنید.
7	نارنجی نیازمند بازسازی است «ناشی از» باید با سازوکار فنی، توالی زمانی و علل رقیب پشتیبانی شود.	قدرت تحلیل بالا رفته است	هرچه تحلیل قوی‌تر است، مسیر استدلال باید شفاف‌تر باشد.	داده‌های مؤید و ناسازگار و علت رد فرض‌های رقیب را بیان کنید.
8	قرمز ممنوع مطلق نیست واژه قرمز ممکن است در موضوع و صلاحیت مناسب درست باشد، اما باید آزمون سختگیرانه‌تری را بگذرانند.	اما آستانه دفاع بسیار بالاتر است	رنگ قرمز یعنی توقف و ممیزی جدی، نه حذف خودکار واژه.	نوع ریسک، پشتوانه و حدود صلاحیت را قبل از امضا دوباره کنترل کنید.
9	رنگ واژه حکم نهایی یک واژه ممکن است در یک پرونده زرد و در پرونده دیگر نارنجی یا قرمز باشد.	طبقه‌بندی، چراغ هشدار است	سطح ریسک وابسته به زمینه، صلاحیت، مأموریت و قدرت داده است.	واژه را در جمله و در بافت کل نظریه ارزیابی کنید، نه به‌صورت جداگانه.
10	قاعده کاربردی از سبز به قرمز، نیاز به کنترل روش، صلاحیت، مأموریت، دامنه و قطعیت بیشتر می‌شود.	هرچه رنگ پرخطرتر، ممیزی سختگیرانه‌تر	هدف این نظام، انتخاب آگاهانه واژه و جلوگیری از جهش ناخواسته در نتیجه است.	پیش از امضا، واژه‌های زرد، نارنجی و قرمز را یک دور جداگانه بازخوانی کنید.

قاعده پیوست شماره 29 :

رنگ واژه حکم نهایی نیست؛ چراغ هشدار است. هرچه سطح ریسک بالاتر می‌رود، کنترل داده، روش، صلاحیت، مأموریت، دامنه و قطعیت باید سختگیرانه‌تر شود.
هدف رنگ‌بندی، انتخاب آگاهانه واژه است؛ نه تبدیل فرهنگ کارشناسی به فهرست ممنوعه.

ردیف	منشأ هشدار	نمونه	چرا مهم است؟	اقدام کنترلی
1	مشاهده	ترک در دیوار جنوبی مشاهده شد.	یافته حاصل از مشاهده مستقیم کارشناس است.	محل، زمان، شرایط و حدود مشاهده را روشن ثبت کنید.
2	سند	طبق نقشه ارائه شده، ضخامت دیوار ۲۰ سانتی متر تعیین شده است.	اطلاعات از سند یا مدرک استخراج شده و مشاهده مستقیم نیست.	نام سند، تاریخ، نسخه و ارائه کننده را تا حد لازم مشخص کنید.
3	اظهار	خواهان اظهار داشت ترک‌ها پس از گودبرداری ایجاد شده‌اند.	مطلب، گفته شخص است و تا زمان تأیید مستقل، یافته کارشناسی محسوب نمی‌شود.	با «اظهار داشت» اعلام شد منشأ را حفظ و از تبدیل آن به واقعیت قطعی پرهیز کنید.
4	استنباط	الگوی ترک‌ها با نشست نامتقارن سازگار است.	نتیجه از تحلیل داده‌ها حاصل شده و باید مسیر استدلال آن قابل بازسازی باشد.	داده‌های مبنا، معیار و روش استنباط را به اندازه لازم توضیح دهید.
5	مشاهده استنباط	ترک مشاهده شد ترک ناشی از نشست است.	جمله دوم یک گام تحلیلی فراتر از مشاهده برداشته است.	مشاهده را مستقل ثبت و نتیجه علی را فقط پس از تحلیل لازم بیان کنید.
6	سند واقعیت خارجی	در سند چنین درج شده که در عالم خارج چنین است.	محتوای سند ممکن است با وضعیت واقعی، سند دیگر یا موضوع اختلاف متفاوت باشد.	منشأ سندی را در جمله نگه دارید و نتیجه خارجی را جداگانه احراز کنید.
7	اظهار احراز	طرف اعلام کرد که کارشناس احراز کرد.	حذف منشأ اظهار، گفته طرف را ناخواسته به یافته کارشناس تبدیل می‌کند.	فاعل و منشأ گفته را صریح نگه دارید تا زنجیره شناخت گم نشود.
8	استنباط نیازمند روش است	با توجه به بررسی‌ها ... بدون بیان مسیر تحلیل	نتیجه تحلیلی بدون داده و روش روشن، قابلیت بازسازی و دفاع کمتری دارد.	حداقل داده‌های کلیدی و منطق اتصال آنها به نتیجه را ذکر کنید.
9	تغییر منشأ در بازنویسی	«خواهان اظهار داشت...» در نتیجه به «حادثه پس از گودبرداری رخ داده» تبدیل شود.	در بازنویسی یا خلاصه‌سازی ممکن است برجسب منشأ حذف و سطح قطعیت ناخواسته افزایش یابد.	در بخش نتیجه نیز منشأ داده را تا جایی که برای فهم سطح شناخت لازم است حفظ کنید.
10	قاعده عملی	برای هر گزاره مهم بررسیید: من این را از کجا می‌دانم؟	این سؤال ساده جلوی آمیختن مشاهده، سند، اظهار و استنباط را می‌گیرد.	پیش از امضا، گزاره‌های کلیدی را با یکی از چهار منشأ برجسب ذهنی بزنید.